

A magyar–kínai gazdasági kapcsolatok új szakasza: eredmények és várakozások

SZUNOMÁR ÁGNES

A magyar–kínai kapcsolatok immáron több mint hat évtizedes múlttra tekintenek vissza, melynek során fellendülés és visszaesés fázisai követték egymást, részben a két ország belső folyamataira reagálva, részben a nemzetközi környezet hatásainak megfelelően, azonban az új évezred a kapcsolat látványos és sok szempontból egyedülálló fejlődését hozta magával. Az elmúlt egy évtized magyar kormányai – pártállástól függetlenül – elkötelezték magukat a kínai kapcsolat fejlesztése mellett, hiszen a hatalmas és töretlen gazdasági fejlődés, a nemzetközi szerep erősödése és a válságból való gyors kilábalás olyan hatalommá emelték Kínát, amelyet ma már nem lehet figyelmen kívül hagyni. A kétoldalú kereskedelem és tőkebefektetések terén szép eredményeket tudunk felmutatni, amelyek érthető módon további várakozásokat táplálnak: az infrastruktúra-fejlesztésen át az államadósság finanszírozásáig ma egyre több területen találkozunk a potenciális vagy áhított kínai szerepvállalással. Hogy hazánk valóban Kína európai hídfőállása lesz-e, még nem eldöntött tény, de országaink kétségkívül jó úton haladnak.

Journal of Economic Literature (JEL) kód: F19, F21, F59.

A kínai miniszterelnök június végi látogatása ismét ráirányította a figyelmet a relációban rejlő lehetőségekre. *Ven Csia-pao* személyében 24 év óta először járt kínai miniszterelnök hazánkban, ami már önmagában is jó hír, hiszen *Ven* karizmatikus vezető, még saját pártján belül is kakukktojásnak számít, például demokráciával kapcsolatos pozitív megnyilatkozásai miatt. Nem ennek örülhetünk azonban elsősorban, hanem az ittléte alatt megkötött megállapodásoknak, az újonnan megnyíló lehetőségeknek, és persze a kitéüntetett szerepnek is, hiszen a kínai miniszterelnök mostani útja során csupán három európai országot tüntet ki figyelmével, rajtuk kívül csak Nagy-Britanniába és Németországba látogatott el.

Szunomár Ágnes, Kína-kutató, az MTA Világgazdasági Kutatóintézetének munkatársa.
E-mail cím: aszunomar@vki.hu

Napjainkra a kínai–magyar kapcsolatok régiós összehasonlításban is kiemelkedők, hiszen nekünk van egyedül Budapest–Peking közvetlen repülőjáratunk, kínai–magyar két tanítási nyelvű általános iskolánk, Bank of China fiókunk, és a legnagyobb számú kínai kisebbségünk. *Medgyessy Péter* 2003-as kínai útja óta a kínai–magyar kereskedelem volumene több mint nyolcszorosára nőtt, s a kínai vámhivatal adatai szerint 2010-ben már 8,72 milliárd dollárt tett ki, ami 28 százalékos bővülés az előző évihez képest, sőt még a kereskedelemben fennálló deficit is csökkent valamelyest a növekvő magyarországi exportnak köszönhetően. Magyarország vonzó célpont a kínaiak számára, hiszen rajtunk keresztül közvetlen hozzáférésük van az unió piacaihoz, ez pedig egyrészt kiváló lehetőség termékeik értékesítésére, másrészt a tőke és különféle technológiák beszerzésére. E kapcsolódási lehetőséget azonban – elméleti szinten – minden velünk együtt vagy azóta csatlakozó kelet-közép-európai ország nyújtani tudja Kína számára, a kelet-ázsiai óriás mégis első számú partnerként tekint hazánkra a régióban, meghatározó szerepet szánva nekünk európai terjeszkedésében is.

Milyen eredményeket tudunk felmutatni Kínával kapcsolatban, mit várhatunk, és mit kellene tennünk még? Jelen tanulmány a magyar–kínai kapcsolatok új szakaszának tendenciáit, gazdasági mutatókban mérhető eredményeit vizsgálja, majd kísérletet tesz a jövőbeli lehetőségek feltárására. A tanulmányban szereplő adatok elsősorban a magyar Központi Statisztikai Hivatal és a Kínai Statisztikai Hivatal adatállományából származnak, a táblázatok, grafikonok a tanulmány írásakor elérhető legfrissebb – tehát 2010-es, ritkább esetben 2009-es – adatokkal készültek. A cikkben a kínai személy- és helységnevek említésekor a magyar átírást, azaz a Magyar Tudományos Akadémia „népszerű átírását” használom.

A magyar–kínai kapcsolatok új szakaszának kezdetei¹

Mi lehet Magyarország sikerének kulcsa, mitől vonzóbb partner hazánk Kína számára a régió többi országánál, mitől fejlődnek nagyobb ütemben gazdasági, tudományos vagy épp kulturális kapcsolataink? A válasz egy része a régmúltban keresendő, s számos elemen nyugszik, amely növelte a kínaiak magyar nép iránt érzett szimpátiáját: a közös eredet feltételezésén,² az ötvenes évek intenzív kapcsolatépítésén, a Kínában oly népszerű Petőfi költészetén, vagy épp a 1992-ben meghirdetett

¹ A reláció történetéről lásd részletesebben: *Szunomár* [2011a].

² Magyarország kínai nyelvű megnevezése – Xiongyali – a xiongnu, vagyis az „ázsiai hun nemzetség” szó gyökerét tartalmazza. Kínában a 19. század végén terjedt el a nézet, miszerint a belső-ázsiai eredetű magyarok ősei kétezer évvel ezelőtt, a Han-dinasztia idején a mai Kína északnyugati határvidékén éltek, ily módon tehát – e tézis szerint – távoli rokonai vagyunk egymásnak.

„szocialista piacgazdaság” modelljének ötletadói szerepén.³ A rendszerváltást követően azonban Magyarország átmenetileg háttérbe fordított a keleti piacoknak, Európára koncentrált, s az évtizedek során hazánkról kialakított kép kopni kezdett a kínai köztudatból. A magyar–kínai kapcsolatok jelenlegi fejlettségéhez éppen ezért nagyban hozzájárultak a közelmúlt eseményei is, azaz az új évezred elején felismert igény a kínai kapcsolat erősítésére és az ennek érdekében tett lépések: a magas szintű látogatások sora, a gazdasági és kulturális párbeszéd újraindítása, együttműködési stratégiák kidolgozása, s a Kínával való kapcsolattartás egyik leglényegesebb eleme, a folyamatosság fenntartása.

A magyar–kínai kapcsolatok fejlődése a 20–21. század során szakaszosnak mondható, amennyiben bizonyos időközönként új lendületet kapva élénkebb, termékenyebb időszakok követik egymást. Ilyen időszakokat figyelhetünk meg az ötvenes és a nyolcvanas évek során, s egy újabb termékeny időszak vette kezdetét az új évezred elején, egészen pontosan a 2003-as miniszterelnöki látogatást követően. Míg azonban a hidegháború idején a magyar–kínai relációt a feleken kívül álló tényezők is befolyásolták kapcsolataik felfüggesztésében, befagyasztásában vagy akár újraindításában, addig napjainkban – elméletileg – csupán érdekeink, lehetőségeink és persze a nemzetközi normák szabhatnak gátat az együttműködésnek. A 21. század elején megindult új fejlődési hullám értékét épp az adja, hogy Magyarország önerőből kezdeményezte azt, felismerve, hogy Kína egyrészt kikerülhetetlen szereplője a világgazdaságnak s a nemzetközi politikai erőternek is, ily módon nem lehet vele nem ápolni kapcsolatokat, másrészt pedig felismertük azt is, hogy friss uniós tagságunk vonzóvá tehet minket e gazdasági óriás számára, ennek érdekében viszont lépni kell, mielőtt mások teszik azt meg.

44 évvel az utolsó magyar kormányfői látogatást követően, 2003 augusztusában *Medgyessy Péter* személyében újra magyar miniszterelnök érkezett Kínába. E vizitét Kína is kiemelt politikai eseményként kezelte, s már a látogatás során megállapodás született arról, hogy miután adottságai alapján hazánk alkalmas arra, hogy Kína kelet-közép-európai gazdaságfejlesztési központjává váljon, e cél elérésére a felek kölcsönösen törekedni is fognak. Bár a miniszterelnöki látogatás igen rövid ideig – augusztus 27. és 29. között – tartott, azt követően mégis soha nem látott mértékű fejlődés bontakozott ki a két ország között. A bizalom további építése érdekében a magyar kormányzat számos további – gesztusértékkel is bíró – intézkedést hozott, amelyek a kínai vezetés számára egyértelművé tették, hogy elkötelezettek vagyunk a kapcsolatok fejlesztésében.

³ A „szocialista piacgazdaság” modelljét – annak hivatalos meghirdetéséig – a gyakorlatban hosszú éveken át „magyar modellnek” nevezték a kínaiak, később pedig élénk érdeklődést tanúsítottak az „átmeneti gazdaság” legfőképp a magyar privatizációs folyamat tapasztalatai iránt, így kerülhetett sor *Kornai János* munkáinak kínai kiadására is.

Az említett intézkedések sorát a magyar–kínai kapcsolatok fejlesztésével megbízott kormánybiztosi pozíció⁴ megalkotása nyitotta, új lendületet kapott a Magyar–Kínai Gazdasági Vegyesbizottság⁵ (GVB), és sor került a külképviseletek átalakítására, bővítésére is.⁶ Felismerve az igényeket, 2004-ben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarán belül is létrejött a magyar–kínai tagozat.⁷ A megélnkült kapcsolat számos azonnali eredménnyel szolgált. Ezek között említendő például a 2004 augusztusában induló, a Malév és a Hainan Airlines közös, úgynevezett code-share üzemeltetésében működő Budapest–Peking közvetlen légi járat, amely egyedülálló a régióban, de a Bank of China is az európai kontinensen egyedül Budapesten létesített leányvállalatot 2003-ban. A két kormány közös döntése értelmében 2004 szeptemberétől magyar–kínai két tanítási nyelvű általános iskola működik Budapesten, ahova egyre több magyar kisiskolást is beíratnak szüleik.⁸

2004 júniusában hazánkban tett látogatást *Hu Csin-tao* kínai államelnök-pártfőtitkár, útja kétségtelenül üzenetértékű volt, kijelölte ugyanis Kína regionális kapcsolatépítésének fő relációit, midőn a térségből csupán hazánkba, Lengyelországba és Romániába látogatott el. A látogatás és a diplomáciai kapcsolatok 55. évfordulójának alkalmából a felek közös nyilatkozatot adtak ki, amellyel bilaterális kapcsolataikat az együttműködési partnerség szintjére emelték. A szaktárcák képviselői emellett megállapodást írtak alá a gazdasági együttműködés jövőbeni kereteiről, valamint egy szándéknyilatkozatot az infrastrukturális és környezetvédelmi fejlesztésekről is. A következő években tovább élénkültek a kapcsolatok, magas szintű delegációk sora váltotta egymást, köztük egy újabb magyar miniszterelnöki látogatás 2005-ben, amelyet Magyar Kulturális és Gazdasági Napok kísérték Pekingben.

⁴ A pozíciót kezdettől fogva *dr. Huszty András*t töltötte be. Főbb feladatai közé tartozott a magyar kormányzati intézmények Kínával kapcsolatos munkájának összehangolása, a kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett egyéb – például reprezentatív – teendők, illetve a kormányközi koordináció ellátása is. 2006-tól e poszt miniszterelnöki megbízotti pozícióvá változott, s a már említett általánosabb feladatok közé Magyarország sanghaji expóra való felkészülése is bekerült.

⁵ A GVB egyrészt a gyakorlati gazdasági kérdések, másrészt a kormányzati hatáskörbe tartozó feladatok megvitatását célozza, korábban kevésbé vállalt jelentős szerepet a gazdasági kapcsolatok építésében, ettől az üléstől kezdve azonban egyre aktívabb fórummá vált, ahol egyre több vállalat képviselteti magát. A GVB keretein belül több munkacsoport is működik, többek között ipari, befektetési és mezőgazdasági kérdésekkel foglalkozó.

⁶ 2004-től turisztikai képviselőt és agrárattasét telepítettek Pekingbe, és újranyitották a 90-es évek elején bezárt sanghaji főkonzulátust is. 2005 óta TÉT-attasé és migrációs attasé dolgozik Kínában, Shenzenben pedig az Informatikai és Hírközlési Minisztérium segítségével nyílt IT-Iroda, elősegítő a magyar–kínai kapcsolatok egyik legfontosabb területét, az informatikai együttműködést. E sort folytatva, 2006-ban külkereskedelmi szakattasé került a kínai fővárosba.

⁷ A tagozat aktív szerepet vállal a két ország közötti gazdasági kapcsolatok fejlesztésében, üzleti lehetőségek feltárásában, üzletember-találkozók szervezésében. Jelenleg több mint száz vállalatot tömörít.

⁸ Jelenleg több mint 200 diák tanul az intézményben, közel egyharmaduk pedig nem kínai, hanem magyar származású.

A folyamatos kínai jelenlét fenntartása érdekében a magyar kormány 2006 áprilisában hozott döntést a 2010-es sanghaji vilákiállításra való részvételről. A kormányhatározat⁹ előkészítése során a készítőik kiemelték: Magyarország részvétele mellett szól, hogy hazánkban abból a későbbiekben számos előnye származhat, többek között a befektetések növekedése, a kereskedelmi kapcsolatok fellendülése, a tudományos együttműködések kiszélesítése és nem utolsósorban a turizmus élénkítése. A kapcsolat további fejlesztésének lehetőségei azonban nem értek véget itt, hiszen a Kínában 2005 őszén meghirdetett s 2006-tól érvénybe lépett 11. ötéves terv közvetve az együttműködés újabb területeit jelölte ki Magyarország számára. Az új ötéves terv célkitűzései között ugyanis a harmonikus társadalom megvalósítása szerepel, amelynek továbbra is elengedhetetlen eleme a gazdasági növekedés, de immáron a deklaráltan korszerű – külföldről beszerzendő – ipari és mezőgazdasági technológiák révén, a környezetvédelem szem előtt tartásával. Ez a szándék új kapukat nyitott a magyar mezőgazdasági termékek, állattenyésztési és környezetvédelmi technológiák előtt.

2007 őszén kezdetét vette a Magyar Évad Kínában, az eddigi legnagyobb gazdasági, idegenforgalmi és kulturális magyar megjelenés a kelet-ázsiai országban. A rendezvénysorozat célja elsődlegesen az volt, hogy a magyar gazdaságról új képet – egy modern, fejlett iparú Magyarország képét – alakítson ki Kínában, továbbá vonzóvá tegye hazánkat a kínai befektetők számára, bemutatva a magyar versenyképes árukat, szolgáltatásokat, technológiákat, valamint a tudományos-technológiai együttműködés, a termelőberuházások, vagy épp a logisztikai, turisztikai befektetések lehetőségeit. A Magyar Évad gazdasági jellegű rendezvényei amellest, hogy élénkítették a gazdasági kapcsolatokat, s nagyban hozzájárultak a hazai gazdaság és befektetési környezet kínai megismertetéséhez, a magyar vállalatok érdeklődését is felkeltették Kína iránt.

Egyre jellemzőbbé vált, hogy a kormányzati, illetve önkormányzati delegációkat mind nagyobb üzletember-küldöttség is kísérte. 2007-ben hazánk részt vett a pekingi környezetvédelmi kiállításon is, ahol a KEXPORT¹⁰ is bemutatkozott, de a 2008-as pekingi olimpia is több magyar vállalkozásnak jelentett exportlehetőséget termékek beszállításával, mérnöki szolgáltatások nyújtásával.¹¹ Egyre több magyar vállalkozás helyezte ki gyártását Kínába a közvetlen megkeresések vagy a nemzetközi kiállításokon létrejött partnerkapcsolatok révén, ezek mennyiségéről azonban

⁹ „A 2010. évi Sanghaji Vilákiállításra való magyar részvételről” szóló, 2075/2006. (IV. 4.) számú kormányhatározat, Határozatok Tára, 2006/16. sz.

¹⁰ A KvVM, a KSZGYSZ, az ITDH és az NKTH közösen hozta létre a KEXPORT programot, amely a környezetvédelmi és a vízipar nemzetközi versenyképességének növelését ösztönzi. Az átfogó külgazdasági keretprogram fő célja az innovatív termékekkel, szolgáltatásokkal rendelkező magyar vállalkozások exporttevékenységének elősegítése.

¹¹ E vállalatok közül kiemelkedett a Graboplast: az általuk szállított padlóburkolót 7000 darab pekingi autóbusz burkolásához használták, s a cég az olimpiát követően is folyamatos beszállítója lett a kínai járműgyáraknak.

– épp a kapcsolatépítés magyar gazdasági intézményektől független módja miatt – nehéz pontos adatokat közölni.

2009-ben is tovább folytatódott a gazdaságdiplomáciai kapcsolatok élénkülése, amelyhez a két ország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételének 60. évfordulója is hozzájárult. Ekkor jött létre a Kínai Részvénytőzsde (CBEX) és a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Ügynökség (ITD Hungary) közötti megállapodás is, amely nagyban megkönnyítheti a kínai befektetőket kereső magyar kis- és középvállalkozások számára a kínai partnerekkel való kapcsolatteremtést. 2010-ben Magyarország újabb főkonzulátust nyitott Kínában, Csunking városában. A döntést az indokolta, hogy a közép- és nyugati régiók fejlesztési programjai miatt érdemessé vált e területeket is megismertetni a magyar vállalkozókkal, hiszen jó piaci pozícióhoz jutni ma már sokkal könnyebb a belső kínai tartományokban, mint a fejlettebb, nyugat-európai és amerikai befektetőktől túlszűfolt keletiekben.

A 2011. június 24–26. közötti kínai miniszterelnöki látogatás – bár korai lenne még messzemenő következtetéseket levonni belőle – jó eséllyel újabb mérföldkő lesz a reláció történetében. Az a bőkezű gazdasági megállapodáscsomag – 12 megállapodás, köztük a kínai fejlesztési bank egymilliárd eurós, a gazdasági kapcsolatok élénkítését célzó hitelkerete –, amellyel *Ven* és delegációja hozzánk érkezett, bizonyítja, hogy beérett a magyar külügyi és gazdasági szakemberek elmúlt nyolc évének munkája.

A kapcsolatépítés eredményei

Az előzőekben ismertetett lépéseknek, megállapodásoknak, eseményeknek köszönhetően jelentős növekedésnek indultak gazdasági mutatóink is. Az elmúlt évek intenzív kapcsolatépítésének köszönhetően például a kétoldalú kereskedelem már 2007-ben átlépte a 6 milliárd dollárt, vagyis tíz év leforgása alatt megtízszereződött.¹² A ténylegesen kínai vállalatokhoz köthető magyarországi külföldi működő tőke (FDI) nagysága pedig a Nemzetgazdasági Minisztérium frissített országismertetője szerint napjainkra akár a 2,5 milliárd dollárt is elérheti.¹³

Kereskedelem

A kétoldalú kereskedelem a kapcsolat előbbiekben részletezett szakaszosságának megfelelően ugyancsak változó intenzitású volt a kezdetektől fogva. Bár eleinte volumenét tekintve nem volt jelentős, a nyolcvanas évekre fellendült a kereskedelmi

¹² A KSH adatai alapján 1997-ben a kétoldalú kereskedelem összértéke 640 millió dollárt tett ki, 2007-re pedig már elérte a 6 milliárd 145 millió amerikai dollárt.

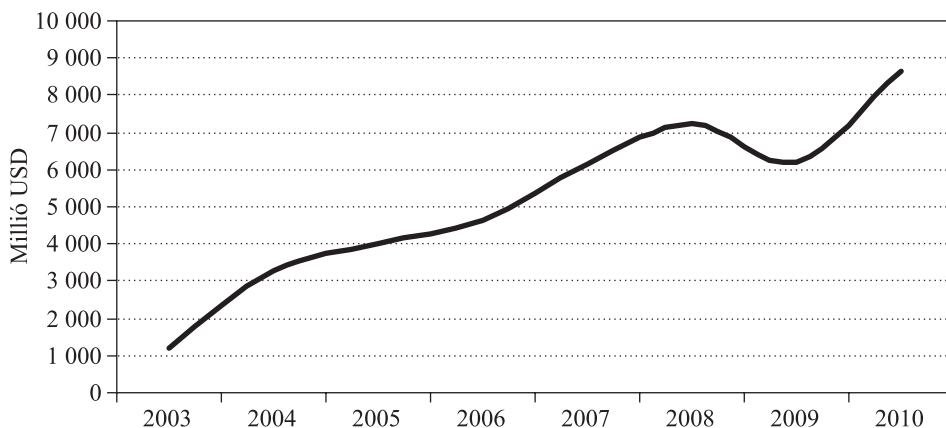
¹³ A közvetítő országokon, illetve vállalatokon keresztül érkező tranzakciók jelentős mennyisége miatt a hivatalos tőkeáramlási adatok a minisztériumi közlés szerint meglehetősen torz képet mutatnak, így az említett adat csak becslésnek minősül.

forgalom, s kínai statisztikák alapján 1986-ra már meghaladta a 330 millió amerikai dollárt, 1988-tól azonban ismét csökkenni kezdett, az 1989-es Tiananmen téri eseményeket és a kelet-európai rendszerváltásokat követően pedig 1991-re már 55,6 millió dollárra esett vissza.¹⁴ Míg azonban korábban a kétoldalú kereskedelem viszonylagosan kiegyensúlyozott volt, addig 1994-re kínai importunk már csaknem hússzorosa volt a magyar kivitelnek. A korábbi egyensúly felborulásának egyik legfőbb oka minden bizonnyal az volt, hogy a 90-es években százával jöttek létre az ez idő tájt Magyarországra települt kínaiak¹⁵ által alapított vállalkozások, amelyek főként ruházati termékekkel árasztották el a hazai és a szomszédos országok piacait. Magyar részről ugyanakkor – megfelelő szakértelem, állami támogatás és exporthitel hiányában – nemigen került sor exportunk bővítésére, sőt számos – korábban Kínában jelentősebb exportot bonyolító – magyar vállalat távozott időközben a kínai piacról (Tálas, 2008).

A 2003-as miniszterelnöki vizitet követő kölcsönös bizalomerősítő és kereskedelemélénkítő intézkedések jótékony hatásai hamar megmutatkoztak a gazdasági mutatókban is. A kétoldalú kereskedelem volumene 2005-re már megközelítette a 4 milliárd amerikai dollárt, pedig fél évtizeddel azelőtt, 1999-ben még alig haladta meg a félmilliót.

1. ábra

Magyarország külkereskedelme Kínával 2003–2010

Forrás: KSH.

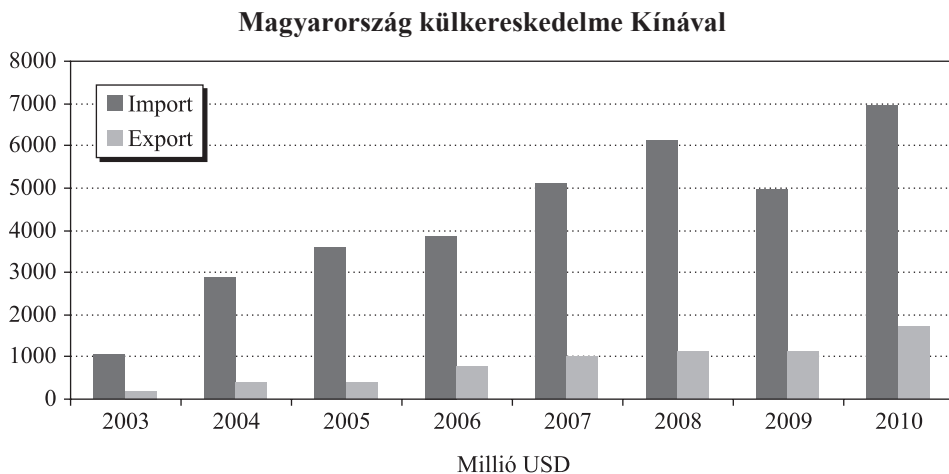
¹⁴ Megjegyzendő ugyanakkor, hogy e visszaesés egyik oka az volt, hogy a rendszerváltást követően kereskedelmi kapcsolatainkban áttértünk a szabad devizás elszámolásra.

¹⁵ 1990 és 1992 között az akkori kínai–magyar vízummentességnek köszönhetően megközelítőleg negyvenezer kínai érkezett hazánkba. Számuk napjainkra körülbelül tizenötezerre apadt, ez azonban továbbra is a legjelentősebb kínai kisebbség a régióban.

Az 1. ábrán jól látható, honnan indult s hova jutott a kétoldalú kereskedelem. A megugró kereskedelemnek köszönhetően például a két ország már 2004-re kölcsönösen egymás legnagyobb kereskedelmi partnerévé vált a másik régiójában. 2004 fontos dátum volt az EU–Kína kapcsolatokban is, mivel ettől az évtől az Európai Unió lett Kína legnagyobb kereskedelmi partnere, ennek nyomán pedig tovább erősödtek Kína és a kelet-közép-európai térség országainak kapcsolatai is.

A 2. ábra az előbbihez hasonlóan ismét a kétoldalú kereskedelem fejlődését mutatja, külön ábrázolva ezúttal a magyar import és export növekedését. Jól látható, hogy az import mennyiségéhez képest még mindig alacsony az export értéke, azonban Magyarországnak saját lehetőségeihez mérten sikerült jelentős növekményt elérnie. A grafikonon ugyan alig észrevehető, de Magyarország, ha minimálisan is, de még 2009-ben is növelni tudta kivitelét, miközben a gazdasági világválság következményeként a külkereskedelemben világszerte visszaesés volt tapasztalható, például a Magyarországra érkező kínai import tekintetében is. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2009-ben a magyar–kínai kétoldalú kereskedelmi forgalom értéke 6172 millió amerikai dollár volt, ebből a magyar export értéke 1221,5 millió dollárt tett ki, ez 10 százalékos növekedést jelent az előző évhez képest, míg az import 4950 millió dollár volt, ami a 2008-as adathoz képest 20 százalékos csökkenést mutat. A kínai import csökkenése a magyar kivitel növekedésével együttesen azt eredményezte, hogy a kétoldalú kereskedelemben fennálló deficit végre jelentős mértékben csökkenni tudott.

2. ábra

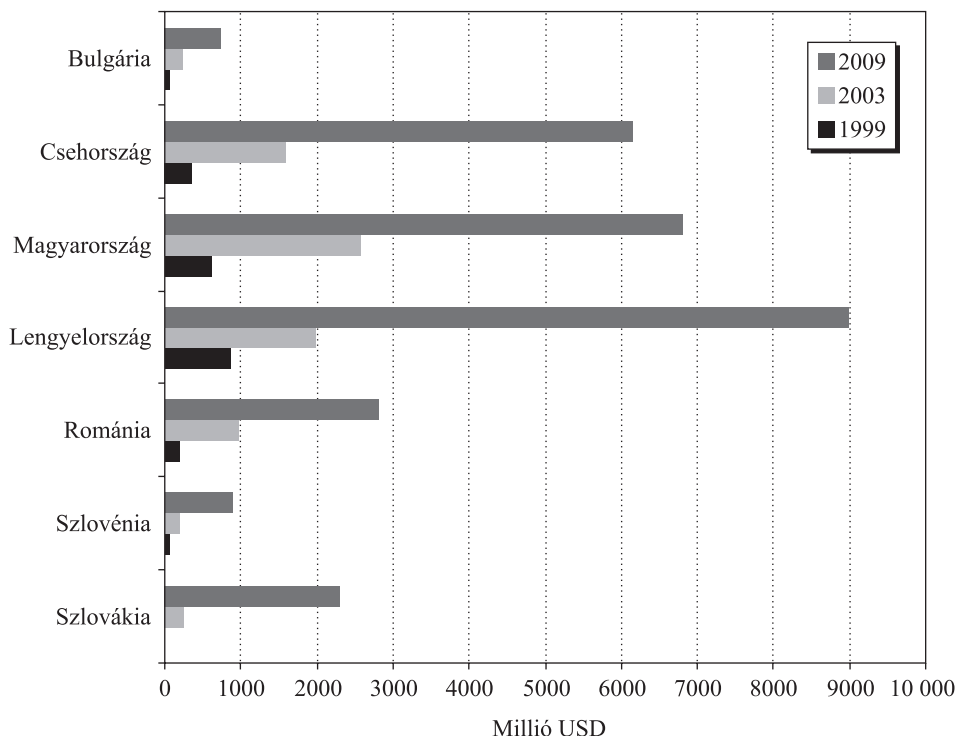

2010 folyamán a külkereskedelmi forgalom tovább emelkedett, az előző évihez képest az import esetében 28, az export esetében 30 százalékkal. Ebben minden bizonnyal szerepet játszott kínai importunk előző évi – a válság számlájára írható – visszaesése, a forgalommnövekedés azonban így is rekordnak számít. E növekedésnek

köszönhetően ugyanakkor nőtt a külkereskedelmi mérleg passzívuma is 2009-hez képest. E – Magyarország számára évek óta komoly problémát jelentő – deficit oka azonban strukturális jellegű, a nagy multinacionális cégek közötti munkamegosztásból fakad, s bilaterális szinten nem is egykönnyen orvosolható. Az exportösztönzésen kívül, a befektetések, a turizmus és a bányászat fejlesztésével, illetve a logisztika területén való együttműködéssel érhetőek el e téren is sikerek. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a kínai–magyar relációban fennálló deficit még mindig jóval kedvezőbb, mint a hazánkkal összemérhető kínai forgalmat bonyolító Csehország és Lengyelország esetében. Szomszédaink közül egyedül Ausztria rendelkezik a magyarénál lényegesen alacsonyabb deficittel.

3. ábra

Kelet-Közép-Európa országainak kereskedelme Kínával

Forrás: Kínai Statisztikai Hivatal.¹⁶

¹⁶ E tanulmány írásakor nem állt rendelkezésre a 3. ábrán felsorolt kelet-közép-európai országok külkereskedelméről friss, összehasonlításra alkalmas Eurostat- vagy KSH-adat, így a grafikon a Kínai Statisztikai Hivatal adattárából származó értékekkel készült. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a kínai adatok rendre eltérnek a magyartól – a kínai statisztikák hol kisebb, hol nagyobb forgalmat mutatnak a magyar vagy európai statisztikáknál –, valószínűleg az eltérő számítási módszerek miatt. Az arányok és nagyságrendek érzékeltetésére azonban ezek az adatok is jól használhatók.

Ami a magyar–kínai kereskedelmi reláció regionális rangsorát illeti, a magyar–kínai külkereskedelem előbbieken részletezett értékeivel változatlanul az élvonalban foglal helyet. A 3. ábrán nyomon követhető, hogyan változott a régió országainak kereskedelmi kapcsolata Kínával egy évtized leforgása alatt. A kezdő időpont 1999, amikor a kapcsolatok intenzitása még igen alacsony volt minden kétoldalú reláció esetében, a következő, tulajdonképpen „félidős” dátum 2003, *Medgyessy Péter* már említett első kínai látogatásának éve, míg a záró dátum, 2009, a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvétel hatvanadik évfordulója.

1. táblázat

**Magyarország és Kína kereskedelmi
termékforgalma összevont áru főcsoportonként**

Import		
Összevont áru főcsoportok (SITC-kód)	2009	2010
	(millió USD)	
Élelmiszerek, italok, dohány (0+1)	11,5	12,6
Nyersanyagok (2+4)	6,6	7,7
Energiahordozók (3)	0,0	0,0
Feldolgozott termékek (5+6+8+9)	511,1	623
Gépek, gépi berendezések (7)	4419,9	5533,5
Export		
Összevont áru főcsoportok (SITC-kód)	2009	2010
	(millió USD)	
Élelmiszerek, italok, dohány (0+1)	2,2	4,6
Nyersanyagok (2+4)	11,9	19,4
Energiahordozók (3)	1,4	2,3
Feldolgozott termékek (5+6+8+9)	127,9	228,5
Gépek, gépi berendezések (7)	1071,3	1277,8

Forrás: KSH.

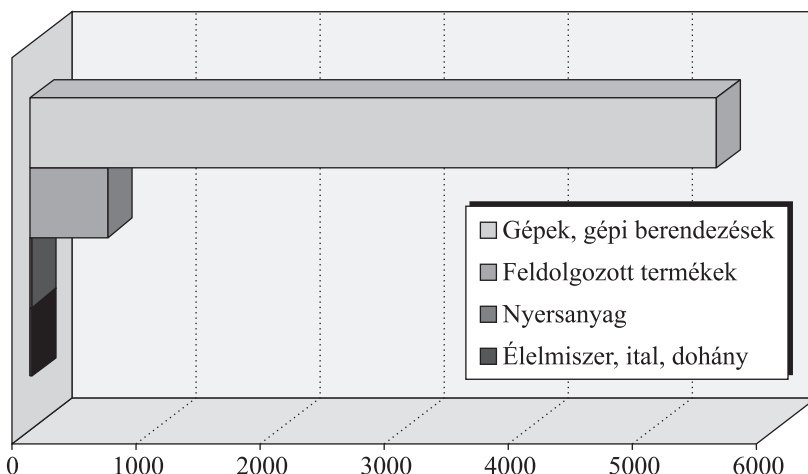
A Kínai Kereskedelmi Minisztérium számításai, illetve a Kínai Statisztikai Évkönyvek adatai alapján a lengyel–kínai kereskedelmi forgalom 2008-tól kezdte valamelyest megelőzi a magyar–kínai relációt, lényegesen kisebb mértékben azonban, mint ahogy azt a két ország méretbeli különbségei indokolnák. Bár a teljes forgalmat tekintve Lengyelország a Kínai Népköztársaság legfontosabb kereskedelmi partnere a térségben, és a 2010-es adatok alapján Csehország is megközelítette a hazánk által Kínával bonyolított külkereskedelem mértékét, ugyanakkor az export tekintetében a kínai statisztikák szerint csak Ausztria előzi meg hazánkat a régióban. A magyar–

kínai külkereskedelmi forgalom emellett mind az export, mind az import tekintetében jelentős mértékben megelőzi Romániát, Bulgáriát, Szlovéniát és Szlovákiát is.¹⁷

Ha a kereskedelem összetételét vizsgáljuk, abban számos változást fedezhetünk fel az utóbbi évtizedben, főként a kínai import tekintetében (lásd az 1. táblázatot és a 4. ábrát). A kínai importnak – a hiedelmekkel ellentétben – csak nagyon csekély részét adják a textil- és ruházati termékek, sokkal inkább a távközlési berendezések, elektronikus alkatrészek, mobiltelefonok, számítástechnikai eszközök, televízió- és rádió-alkatrészek, nyomtatott és integrált áramkörök teszik ki annak jelentős részét. A magyar kivittelt (lásd az 1. táblázatot és az 5. ábrát) ma már szintén elsősorban a belsőégésű motorok és motoralkatrészek, mobiltelefonok és távközlési berendezések, számítástechnikai eszközök, optikai orvosi és mérőműszerek, vasúti fűkrendszerek, illetve egyéb gépipari termékek, gyógyszerek alkotják. A magyar–kínai kétoldalú forgalom túlnyomó része jellemzően a multinacionális vállalatokhoz köthető (például: Audi, Philips, Siemens, IBM, Nokia, Allison). Megjegyzendő továbbá, hogy a Kínából importált termékek tetemes hányadát (mintegy 60-70 százalékát) reexportálják, azaz nem hazánkban értékesítik azokat.

4. ábra

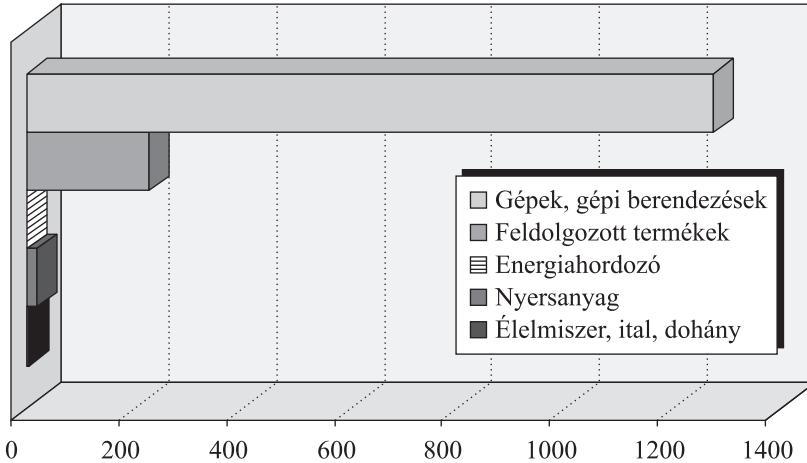
Behozatalunk alakulása árucsoportok szerint, 2010
(Millió USD)

Forrás: KSH.

¹⁷ A témával kapcsolatban részletesebben lásd: *Novák-Túry* [2009].

Kivitelünk alakulása árucésoportok szerint, 2010
(Millió USD)

Forrás: KSH.

2009-ben a válság által indukált kínai importcsökkenés minden termékfőcsoportban érezhető volt, legjelentősebb mértékben – 1000 millió dollárral – a gépek és szállítóeszközök és az energiahordozók terén. Utóbbi terméksoport kevésbé jelentős összetevője kínai importunknak, de a 2008-ról 2009-re bekövetkező 90 százalékos importcsökkenés mégis szembetűnő adat. Ami exportunkat illeti, annak növekménye minden terméksoportot jellemzett valamelyest, de legjelentősebb mértékben a feldolgozott termékek, a nyersanyagok és a gépek, gépi berendezések esetében nőtt a kivitel.

Ha a régió többi országát is bevonjuk az elemzésbe, jól látható, hogy a kínai import tekintetében nagyjából hasonló helyzetben vannak, mivel mindnyájuk behozatalában a feldolgozott termékek és gépek, szállítóeszközök dominálnak. Csak az arány tekintetében van eltolódás, azaz Magyarország, Csehország és Szlovákia kínai importjában inkább a gépek és szállítóeszközök jelentősek, míg a többi ország esetében a feldolgozott termékek aránya nagyobb. A régió országainak kínai exportját vizsgálva már sokkal látványosabb eltérés tapasztalható: Bulgária és Románia kivitelének 40-50 százalékát a nyersanyagok teszik ki, a lengyel export nagyobbik felét a feldolgozott termékek adják, míg Csehország, Szlovákia, Szlovénia és hazánk exportjában a gépek és szállítóeszközök aránya jelentős (Novák-Túry, 2009).

A kereskedelmet élénkítő intézkedésekhez hasonlóan a kínai befektetések ösztönzésére is a kezdetektől fogva nagy hangsúlyt fektettek (és fektetnek egyre inkább) a magyar kormányok. A diplomáciai vizitek, tárgyalások során elhangzott kínai kijelentések alapján ugyanakkor a szándék, hogy Magyarország Kína közép-európai tevékenységének regionális központjává váljon, találkozott a kínaiak érdekeivel is. Magyarország vonzó befektetési célpont a kínaiak számára, a már említett tényezőknél – kínai kolónia, közvetlen légi járat stb. – kívül azért is, mert fontos európai közúti és vasúti útvonalak csomópontjában fekszik, és a kelet- és nyugat-európai piacok tőlünk könnyedén megközelíthetők.

Regionális központtá válási szándékunk jelentős állomása volt, hogy a kínai Genertec¹⁸ – az általa 2007-ben megalapított magyar vállalat révén – 2009 februárjától bérbe vette az AsiaCenter és a China Mart épületeinek egyes részeit a Kínai Márkák Áruk Központja (China Brand Trade Center, CBTC) számára, ahol a nemzetközi ismertséget megcélzó kínai vállalatok tartják fenn a közép-európai, illetve gyakran egész Európára kiterjedő központjukat. Bár a CBTC még nem igazán váltotta be a hozzáfűzött reményeket, azt, hogy Kína régiós befektetési központként tekint hazánkra, jelzi az is, hogy a Kínai Kereskedelmi Minisztérium befektetésösztönzési ügynöksége (Chinese Investment Promotion Agency, CIPA) 2010 folyamán Budapesten nyitotta meg első külföldi irodáját, melynek feladatköre az eredeti tervekhez képest bővült, hiszen nem csupán a magyarországi befektetési lehetőségek felkutatása a feladata, hanem az ügynökség európai központjaként is működik.

A Kínai Népköztársaság magyarországi nagykövetségének adatai szerint a Magyarországon bejegyzett különböző kínai befektetési cégek száma meghaladja a százat, a hazánkban élő kínaiak által bejegyeztetett – a vendéglátás, szolgáltatóipar, mezőgazdaság és egyéb területeken működő – különböző magántulajdonú vállalkozások száma pedig ezernél is több. A kínai társaságok jellemzően az informatika, illetve információs és kommunikációs technológia, az elektronika, a telekommunikáció és a kutatásfejlesztés területén fektetnek be hazánkban, de a befektetések pontos összegéről nehéz pontos adatot mondani, mivel a befektetések jelentős része közvetítő országokon, illetve vállalatokon keresztül érkezik. Egyes becslések szerint a ténylegesen kínai vállalatokhoz köthető működő tőke nagysága mostanra elérte a 2,3-2,5 milliárd dollárt, ebben azonban jelentős szerepe van a Wanhua Industrial Group tranzakciójának, amely a magyar–kínai reláció történetének eddigi legnagyobb kínai tőkeberuházása. A vegyipari óriáscég idén februárban 1,26 milliárd dolláros befektetésével szerzett 96 százalékos tulajdonrészesedést a kazincbarcikai Borsodchemben.

¹⁸ Teljes nevén Genertec International Advertising and Exhibitor Corporation.

Az első kínai cég, amely gyártást telepített hazánkba, a Hisense nevű kínai óriás volt 2002-ben. Először a szingapúri Flextronics sárvári üzemében gyártottak televíziókat, két évvel később pedig a cég önálló telephelyet létesített Szombathelyen, ahol évi 400 ezer LCD televíziót szereltek össze. Ám az európai értékesítés nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, így a Hisense a múlt év elején megszüntette a magyar gyártóhelyet, csupán egy kereskedelmi lerakatot hagyva hátra. Ez azonban nem tántorította el a további befektetőket, ugyanis a kínai cégek az elmúlt években egyre több munkahelyteremtő, gyártó beruházást hoznak Magyarországra. A legjelentősebb közülük a mobil- és vezetékes távközlési hálózati eszközöket és berendezéseket gyártó Huawei, amely Magyarországon 2004 óta rendelkezik kereskedelmi képviselettel, s 2010 májusában jelentette be, hogy európai kereskedelmi hídfőállást épít ki két magyar városban, Komáromban és Pécsen, több mint 700 munkahelyet teremtve ezzel hazánkban. Szintén összeszerelést hozott idén tavasszal a sárvári Flextronics-gyárba a Lenovo, bár a regionális központ ebben az esetben nem Magyarországra, hanem a szomszédos Ausztriába és Szlovákiába került.

A térségben még a már említett Wanhua beruházása előtt is Magyarországon volt a legnagyobb az egy főre jutó kínai befektetések értéke, és folyamatosak a tárgyalások a további lehetséges projektekről is. Folynak az egyeztetések járműgyártókkal,¹⁹ de a kínai textil-, cipő- és bútorigipari cégek érdeklődése is megélénkült az utóbbi időben olyan közép-európai telephelyek átvétele iránt, amelyek integrálásával kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek az unió antidömping eljárásainak kivédésében vagy azok negatív hatásainak a csökkentésében. Közel áll a megvalósításhoz a kínai orvoslásra fókuszáló táplálékkiegészítőket, kozmetikumokat, egészségügyi termékeket gyártó Tiens Biotech Group magyarországi projektje is, amely ugyancsak európai bázist és logisztikai központot hozna Magyarországra.

Az utóbbi időszak kínai beruházási tervei egyre inkább az infrastrukturális fejlesztést célozzák, nemcsak hazánkban, hanem a régióban is, Lengyelországban például állami autópálya-tendert is nyert kínai vállalat, dömpingárainak köszönhetően.²⁰ Ami hazánkat illeti, a Szombathely közelébe tervezett, teherszállító gépekre koncentráló nemzetközi repülőtér projektje mögött ugyancsak kínai befektetők állnak, róluk azonban egyelőre nem sokat tudni, az azonban bizonyos, hogy az építési munkálatokra a szintén kínai Shanghai Construction Group kap megbízást. A China Railway Construction Company a tervek szerint részt vesz a magyar vasúti hálózat fejlesztésében, elsősorban a sínpályák modernizálásában, illetve új vonalak kiépí-

¹⁹ Autóbusz-összeszerelő üzemet tervez például Magyarországra hozni a kínai King Long United Automotive Industry, a Brilliance márkanévű kínai autók esetében pedig egyes hírek szerint a beszállói kapcsolatok feltérképezése már javában zajlik.

²⁰ Igaz, a lengyel kormány nemrégiben felbontotta a szerződést az 50 kilométeres autópálya-szakaszt építő kínai állami tulajdonú céggel, mert az nem tudta kifizetni alvállalkozóit, így leálltak a munkálatok.

tésében. A Hainan Légitársaság kapcsán pedig időről időre felmerül, hogy annak anyavállalata, a HNA Group esetleg beszáll a Malévba.

A Kínai Statisztikai Hivatal adatai alapján a Magyarországról Kínába érkezett, ténylegesen hasznosított külföldi tőke mértéke 2008-ban 174,8 millió dollár, míg 2009-ben 202,6 millió dollár volt. A magyar befektetések összértékéről Kínában a tanulmány befejezésének időpontjáig nem állt rendelkezésre 2010. évi adat, de mivel kiemelkedő értékű beruházásra a tavalyi év során nem került sor, Magyarország a külföldi befektetők rangsorában nagy valószínűséggel továbbra is az 50. hely környékén áll. A Kínában megvalósult magyar befektetések jelentős része egyébként a Magyarországon bejegyzett kínai vállalatokhoz köthető, amelyek „külföldi” befektetőként, illetve „vegyes” vállalatként több előnyhöz, támogatáshoz jutnak a Kínában érvényes szabályozások szerint. Akadnak azonban „ténylegesen magyar” magyarországi befektetések is Kínában, elsősorban vegyesvállalat-alapítások formájában. Még 2005 májusában magyar kezdeményezésre írták alá a belső-mongóliai Tungliao városát székhelyül választó libatenyésztéssel foglalkozó vegyes vállalat alapító szerződését, de ebben az évben az Olimpia Kerékpárgyárnak is voltak kisebb befektetései Kínában. A budapesti székhelyű EGI Energiagazdálkodási Zrt. 2006 óta vesz részt kínai erőmű-építési programokban. Napjainkban is az övök az egyik legjelentősebb magyar befektetés Kínában.

Ahogy a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem a kínai ötéves tervek szintjén is előtérbe került,²¹ úgy nyíltak új lehetőségek a magyar cégek számára is. Az észak-kínai Hszingtaj városban valósult meg például a magyar tulajdonú EUBAU Investment and Trade Ltd. befektetése, amely zöldmezős beruházásban építette fel a 30 ezer tonna éves kapacitású, növényi alapanyagot felhasználó, aktív szén előállító gyárat. Az Organica Zrt. kínai leányvállalata 2008-ban kezdte meg az első speciális, élőgépes technológiával működő szennyvíztisztítójának építését a dél-kínai Sencsen városában, azóta pedig több mint száz további szennyvíztisztító létesítése köthető nevékhöz részben saját beruházásként, részben technológiai szolgáltatóként. Ugyancsak 2008-ban kezdte meg tevékenységét a hazai Túró Rudihoz hasonló „Túró Kitty” fantázianevet viselő csokoládés tejdesszert gyártó EU-Milk Technologies Kft. is. A tíz évre szóló együttműködési megállapodást egy kínai agrárcéggel írták alá. Az Unicornis cégcsoport pálinkát készít Kínában, de egyre többször hallani a magyar borok kínai népszerűségéről, így elképzelhető, hogy előbb-utóbb e téren is lesznek magyar befektetések Kínában.

Végül, hiba lenne elhallgatni azt a tényt, hogy a magyar vállalkozók által kivitt technológiát – sajnálatos módon – sok esetben pár év elteltével részben vagy egészben lemásolják. Ebbe a csapdába számos – nem csak magyar – külföldi befektető belefut Kínában. Ellene védekezni nagyon nehéz, bár – vegyes vállalat alapítása ese-

²¹ Mind a XI., mind pedig az idén életbe lépett XII. ötéves terv hangsúlyozza a fenntartható fejlődés jelentőségét, illetve a környezetvédelem figyelembevételét a kínai fejlődés, növekedés során.

tén – a megfelelő partner kiválasztása mindenképp javítja az esélyeket, mert segít eligazodni a helyi – gyakran egymásnak ellentmondó – (jog)szabályok és egyéb technikai akadályok között. A megfelelő partner kiválasztásához érdemes már a tervezési szakaszban igénybe venni valamelyik tanácsadó cég segítségét, ilyen jellegű tanácsadó tevékenységet végző vállalatból pedig egyre többet találni itthon is.

Hogyan tovább?

Az eddigiekből kiderül, hogy a magyar–kínai kapcsolatok az utóbbi egy évtizedben határozottan jó irányba haladnak, azonban számos kiaknázható lehetőség áll még a felek előtt. A kereskedelmi deficit lefaragása – bár továbbra is fontos kérdés – már rég nem elsőrendű prioritás a magyar–kínai relációban, hiszen a magyar cégek új export- és tőkekihelyezési lehetőségeket keresnek Kínában, míg a magyar állam újabb és újabb befektetéseket, új munkahelyek teremtését, infrastruktúra-fejlesztést, sőt, az államadósság finanszírozását reméli a távol-keleti nagyhatalomtól.

Kereskedelmi kapcsolatainkban az elkövetkező években további fejlődést várhatunk. A kínai miniszterelnök látogatásakor deklarált cél – a kereskedelmi forgalom mértékét 2015-ig a kétszeresére, húszmilliárd dollárra (3800 milliárd forint) növelni – talán egy kissé bátor kijelentés, de a tendencia mindenképpen a növekedés irányába mutat. A cél természetesen az, hogy ez a növekedés a magyar kivitel – korábbiakhoz viszonyított – nagyobb arányú növekedésével következzen be. Kína belső fogyasztásának lendületes élénkülése következtében a megfelelő jelenléttel – szakkiállításokon való részvétellel, magyar árubemutatók szervezésével – és célzott partnerkereséssel növelhető a magyar export, ezen belül a magyar kis- és középvállalkozások szerepvállalásának aránya. A Nemzetgazdasági Minisztérium tájékoztató anyaga is kiemeli, hogy hazánk – a meglévő exporttermékeink mellett – az élelmiszer-ipari, környezetvédelmi, mezőgazdasági és egyéb technológiatranszfer területén érhet el jelentős exportnövekedést, kiemelve, hogy például az ásványvíz-, illetve a borexport területén is komoly lehetőségeink vannak. Új tendencia Kínában és új lehetőség hazánknak, hogy egyre jelentősebb a jómódú, nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő vagyonnal rendelkező kínai réteg mérete, ez pedig az exkluzív, nagy értékű magyar termékek számára (kristály, porcelán, egyedi elektronika) is piacot jelent. A gazdaság és az életszínvonal fejlődésével az orvoslás technikai felszereltsége is lendületesen javul, amely további lehetőségeket teremt a magyar exportőröknek, igaz, a magyar orvosi műszerek kínai értékesítése során hosszú engedélyezési procedúrával kell számolni.

A Kínába történő tőkekihelyezésre számtalan lehetőség kínálkozik, országszerre számos fejlesztési zóna és ipari övezet ad lehetőséget a külföldi beruházásokra, e téren azonban – a megfelelő piacismeret hiánya folytán – az aktuális befektetési lehetőségek felkutatásához mindenképpen szükség van a már említett közvetítők

vagy a magyar külgazdasági szakdiplomaták segítségének igénybevételére. A kereskedelem és tőkekihelyezés kapcsán persze nem tekinthetünk el attól, hogy a Kínával fenntartott kapcsolatoknak igenis lehetnek kockázatai hazánk számára is, hiszen az árudömping vagy a szellemi tulajdonjogok sérülése közvetlenül is érinti, érintheti a magyar vállalatokat. A megoldás e problémára azonban nem az elzárkózás, hanem „az aktív kezdeményezés, a kínai üzleti kultúra és etika civilizációs gyökereinek megértése és a kölcsönös alkalmazkodás, a partnerek hozzáértő megválasztása, a felek mindegyike számára előnyös, hosszú távra szóló, fokozatos kapcsolatépítés”. (Rácz, 2011, 432. o.)

Ami a kínai befektetők, kínai beruházások hazánkba csalogtatását illeti, e téren tulajdonképpen a kelet-közép-európai régió minden országa versenytársnak számít. A kínai Társadalomtudományi Akadémia Európai Kutatóintézetének munkatársa ugyanakkor Magyarország versenyelőnyei között sorolja fel hazánk sikeres integrálódását a világgazdaságba, a külföldi beruházások hatékony hasznosulását és a környező országokkal szemben érvényesíthető fejlettségi előnyt, amely alatt elsősorban az oktatási rendszert, az innovációs potenciált és a Magyarországra települt nemzetközi cégek vállalati hatékonyságát érti (Chen, 2009, idézi: Rácz, 2011, 427. o.). E tulajdonságainkat őrizni, fejleszteni kell, s esetenként további állami kedvezmények, gesztusok szükségesek a kínai vállalatok, befektetők hazánkba vonzásához. E téren szerencsére a „minél többen vannak itt, annál többen jönnek még” elve érvényesül, hiszen a kínai befektetők számára bizonyítottan pozitív benyomást kelt, ha más kínai cégek már jó ideje sikeresen működnek hazánkban.

A kínai tőke magyar államadósság-finanszírozásba történő bevonásának szándéka viszonylag új színfoltja e relációnknak, de semmiképp sem példa nélküli Európában, hiszen az elmúlt időszakban Kína több uniós tagállamban is vásárolt állampapírokat. Jelen helyzetben, azaz a válságból való kilábalás idején Kína tulajdonképpen viszonylag olcsón szerezhethet gazdasági és politikai befolyást Európában, ráadásul érdeke, hogy hosszú távon stabilizálja a számára jelentős európai felvevőpiacokat, valamint hogy az euró megerősödjön, hiszen az utóbbi időben deklaráltan – 3000 milliárd dolláros – devizatartalékának diverzifikálására törekszik (Szunomár, 2011b). Fellegi Tamás fejlesztési miniszter tavaszi útját követően már felmerült, hogy a kínai állam a Magyar Fejlesztési Bank által kibocsátott kötvényeket vásárolna, mégpedig azzal a céllal, hogy az a tervezett kínai–magyar beruházási együttműködések során a finanszírozás forrása lehessen. A kínai miniszterelnök júniusi budapesti látogatása azonban ennél már többet hozott, bejelentették ugyanis, hogy Kína államkötvényt tervez vásárolni, bár a részleteket még homály fedi, a hírek csak „bizonyos összegű” kötvény vásárlásáról szóltak. A kínaiak kezében most is van magyar állampapír, az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint százmillió eurós nagyságrendben, ami persze eltörpül a becslések szerint közel 9000 milliárd euró értékű európai kötvények mellett. A kínaiak magyar államadósság-finanszírozásba történő beszállása – melyet Ven Csia-pao kínai miniszterelnök ittléte során jelentet-

tek be – tulajdonképpen azért is jelentős, mert megtöri azt a trendet, amely szerint Kína csak az eurózóna államaiban – Görögországban, Portugáliában, Spanyolországban, s legutóbb Szlovákiában – vesz állampapírt. Kínának tehát valóban érdeke, hogy exportpiaca – az unió, így Magyarország is – stabil legyen.

Utószó

Egyre több kapu nyílik meg tehát hazánk előtt, de a jövőben is folytatódó sikeres együttműködés érdekében továbbra is intenzíven ápolnunk kell mind politikai, mind gazdasági, mind pedig kulturális és egyéb területekkel összefüggő kapcsolatainkat Kínával, mert az eddig megszerzett pozíció nem örökre szól, azt könnyen elfoglalhatja más, hasonló kvalitásokkal rendelkező térségbeli ország, versenytárs pedig akad bőven.

Tovább kell dolgozni annak érdekében, hogy egyre többen és egyre többet tudhassanak itthon Kínáról, hiszen még ma is sokan téves elképzeléseket táplálnak e gazdasági óriásról, nem is sejtve, mekkora fejlődésen mentek keresztül az elmúlt évtizedekben: a Kínai Népköztársaság ma már nem csupán külső piacra dolgozó olcsó munkaereje miatt vonzó, hanem maga is hatalmas piac, széles kutatóbázisa révén pedig nemcsak utánzásra, hanem fejlesztésre is képes. *Tálas Barna* Kína-szakértő – egy kínai kutatásra hivatkozva – fogalmazta meg, hogy a „megfelelően koordinált, minden irányban nyitott és mindenekelőtt a külgazdasági kapcsolatok sokoldalú fejlesztésére orientált gazdaságpolitika folytatása, valamint az ehhez szükséges szakembergárda kinevelése vagy megszerzése esetén Magyarországnak megvan az esélye és jók a kilátásai arra, hogy egy-két évtizeden belül Kelet- és Nyugat-Európa határára Európa Hongkongjává váljon. Vagyis, hogy – Hongkong korábbi kelet-ázsiai szerepéhez hasonlóan – a két térség közötti áru- és információcserét, technológia- és tőke-transzfer szervező és bonyolító nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi központ szerepét töltsse be.” (*Tálas*, 2008, 202. o.)

E szerepből hazánk kétségkívül sokat profitálhatna.

Irodalomjegyzék

- Chen Xin* (szerk.) [2009]: Touzi Xiongyali (Invest in Hungary). Chinese Investment Promotion Agency (CIPA), P.R.C.
- Novák Tamás – Túry Gábor* [2009]: A közép-kelet-európai országok Kína-politikája. In: *Stratégiai Kutatások – A változó Kína II., Kína a nemzetközi politikai erőtérben.* MTA VKI.
- Rácz Lajos* [2011]: Magyarország mozgástere EU-tagként és a kelet-közép-európai térség részeként a Kína-stratégia alakításában, különös tekintettel a magyar EU-elnökségre. In: *Inotai András – Juhász Ottó* (szerk.): *Kína és a világ.* MTA VKI – Miniszterelnöki Hivatal, 410–435. o.
- Szunomár Ágnes* [2011a]: A magyar–kínai gazdasági kapcsolatok alakulása az uniós csatlakozás óta eltelt időszakban. In: *Inotai András – Juhász Ottó* (szerk.): *Kína és a világ.* MTA VKI – Miniszterelnöki Hivatal, 387–409. o.

- Szunomár Ágnes* [2011b]: A magyar állampapírok esete a kínaiakkal. In: Vélemények, kommentárok, információk. 229. sz., MTA VKI, május 5.
- Tálas Barna* [2008]: Adalékok Kína-stratégiánk megalapozásához. In: *Inotai András – Juhász Ottó* (szerk.): Kína: realitás és esély. Stratégiai kutatások: Tudomány – Kormányzás – Társadalom. MTA VKI – Miniszterelnöki Hivatal, 197–218. o.
- A Nemzetgazdasági Minisztérium Kínai Népköztársaságról szóló ismertetője [2011]. Letölthető: <http://www.kormany.hu/download/4/c7/00000/kina.pdf>